

Om majvisan.

Förmansdrängen, d.v.s den i tjänst i byn äldste drängen budade de andra drängarne och f.ö. varje pojke som hunnit "läsa sig fram" och kunde sjunga till att gå omkring och sjunga maj på "valborattan" (valborgsmässoafton).

Då sångarskaran var samlad började sjungandet ungefär vid solnedgången. Det första skaran trädde in på en gård sjöngs versen:

Go, afton om I hemma är

Maj är välkommen.

Förlåt oss om vi väcka Er.

Sommaren är så ljuvlig för ungdomen.

På en gård, där man kunde vänta sig att bli inbjuden för att sjunga inne hos gårdsfolket i stugan sjöng man också följande vers:

Här står vi alla i en ring, (refr)

I lucker opp dörren och säpper oss ing, refr.

Var gårdsfolket av den goda sorten så svarades det:

"Var så goa och stig in och sjung" eller "låt oss höra" eller någon annan dylik maning att fortsätta sången. Var det ingen av gårdens folk som visade något intresse eller om man helt sonika (vilket det mycket sällan hände) bjöd sångarna tåga med skriket så sjöngs en skammvers:

sid 1

sid 2

Så ligg och sau (sôv) din gamle stud! refr.
 Te krågor och raana (rammar) de dra dej ud! refr.
 eller om man riktigt ville "yda sin harm:"

sid 2

Här stå vi alla ~~in~~invid Er vägg. refr.

Och få vi inte sjunga här, så skita vi i Era ägg.refr.

Hade däremot gårdsfolket uttryckt sin önskan att få höra
 sången så började man nu i stället själva majsången eller som den
 också kallades "midsommars-visa":

1.All världens skapare av evighet,
 Maj är välkommen.

Du haver allting väl berett.

Sommaren är så ljuvlig för ungdomen.

2.Du vinterns tvång ur landet drev,

Och sommaren tillbaka blev.

3.Välkommen var maj månads tid!

Gud signe denna sommar blid!

4.Vår skog och mark sig fröjda skönt,

Valborg för löv och gräset grönt.

5.Den lilla lärkans ljuva klång(klang)

Gud lovar med maj månads sång.

6.Ty bärom vi nu maj i by

Och lovom Gud på psalmer ny.

sid 3

7. Förläna oss ett ymnigt år
Bevara både hus och går.
8. Med svett vi jorden örkat har,
Och lagt vår säd i henne kvar.
9. Låt växa korn på åkrarna,
Och gräset gro i ängarna!
10. Låt växa frukt på trä'n till must!
Att vi därav må hava lust.
11. Att bin ge vax och honung söt,
Gör kålen fet och blomstren blöt!
12. Stark humle häng på stängerna,
Och besk malört i ängarna!
13. Låt oss med hälsan bruka det
I fruktan Din och ständig fred!
14. Regera oss med Din anda god
Förtag, vad Dig kan vara mot!
15. Låt hönan giva ägg på fat
Till pannekaga och äggamat!
16. Bevara gäss från skada och nöd,
Välsigna oss till liv och död!

sid 3

sid 5

ACC. N:R M. 399

17. Låt boskapen i ymnighet,

Tillväxa uti godan bet!

Låt örter gro till smak på mat

Giv ärter, rötter, kål, sallat!

Giv mjölk och smör och osten söt,

Bovete till bovetegröt!

Giv väderlek, som tjänlig är

Att grönskas mänd' både mark och kärr!

Vår skog med ållon god förlänt,

(Denna versrad saknas)

Vår skog han får så grön en hatt

alla bjuda vi god natt.

Se'n gå vi alla från Er går;

Och komma igen till nästa vår.

Befrämja vårt arbete väl,

Välsigna oss till liv och själ.

Välsigna vattnet salt och friskt,

Föd människor på sill och fisk!

Till kläder giv lin, hampa ull,

Att skyla oss i heta(hetta) och kyll(köld)

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 5

sid 6

Sedan nu sångarlönen emottagits av äggabärarna tackade man med sista versen:

Tack och tack, ska'folket ha,

Maj är välkommen.

För gåvan den var ganska bra.

Sommaren är så ljuvlig för ungdomen.

Under sångarfärden, som kunde räcka hela natten, vankades det ofta så mycket ägg att flera stycken måste hjälpas åt med att bära korgarna. Det var då "förmansdrängen" som skulle hålla ordning med alla hithörande detaljer som till ex. skiftandet till att bära.

På ett och annat ställe, där man var särskilt intresserad av seden att sjunga maj bjöd man hela skaran in på någon förtäring, vanligen då brännvin. Följden därav blev ofta den att sångarne blevo mer eller mindre ankomna. Dock ansågs det för en skam att bli överlastad. Men det hörde däremot till god ordning att sångarne skulle vara lite upprymda och därför måste de ofta till en början låtsas att de fått mer än de verkligen hade fått.

Som majsjungandet skulle försiggå på "valborattan" var det ju oftast mitt i vårens brådeste tid och därför gällde det för sjungarne att i god tid under arbetet läsa över visan och kunna alla verserna. För att stödja minnet tillgrip man sättet att räkna på vänstra handens fingrar sålunda att man började på tum-

sid 6

sid 7

men och lät varje finger få sitt särskilda namn varefter man åter började på tummen med en serie nya namn. Alltså: 1 All världens..

2 Du vinterns ... 3.Välkommen ... 4 Vår skog ... 5 Den lilla ... sid 7

1 Ty bärom.... 2 Förläna 3 Med svet 4 Låt växa

5 Låt växa ... 1 Att bin ge ... 4 Stark humle ... 3 Låt oss....

4 Regera... 5 Låt hönan ... 1 Bevara o.s.v.

Under sången följde man efter med att räkna på fingrarna, så att ingen vers skulle bli glömd, ty man kunde aldrig vara säker på att ej gårdsfolket på likadant sätt höll kontroll över detsamma och kunde göra anmärkning om felsjungning, och det skulle vara för stor skam.

Sedan majsjungandet ägt rum gällde det oftast att omedelbart samma morgon taga vid i vårarbetet, ty här var ingen tid att försumma. Tidigt på morgonen som alltid hördes "hoagårdens" vällingklocka ropa ut över bygden sitt : "Ta fatt igen! ta fatt igen" Sen gällde det hårt arbete till dess den kallade till middag: "Släng och spring, släng och spring" för att om en kort stund återigen tona ut sitt: "Ta fatt igen, ta fatt igen"...

Men vararbetet tog också en ända och då skulle hållas ett två dagars "Äggagille."

Äggagillet hölls vanligen i en gård och häri deltog både unga och gamla. Trakteringen ägde rum i stugan och dansen på logen

Redan på första gillesdagen samlades drängarna till gillesgården där de fingo hästar och vagn för att köra åstad och skaffa brännvin. Bland de drängar, som ej skulle köra efter brännvin utsåg förmansdrängen de drängar som två och två skulle gå omkring för att bjuda pigorna (d.v.s. byns alla ogifta flickor) till gillet. Vid bjudningen gick så till att drängarna började i den gård, som låg längst bort från gillesgården. Där trädde de in i stugan och frågade "Moer" om de kunde få låna pigorna till gillet. Detta nekades ju aldrig och pigorna väntade naturligtvis att bli bjudna ty de voro genast färdiga att följa med och så kunde det hända att flocken kunde bli ganska stor innan man kom till gillet.

När pigor och drängar kommo till gården gingo de alltid först in i stugan för att med handslag hälsa på "far och mor". Sen började själva gillet med mat och dans. I matväg var det huvudsakligen "äggamad" och brännvin men även kött och bröd o.s.v. Dansen pågick ute på logen hela natten. Vid midnattstid skulle de dansande trakteras med "nöttamad", en runtenomsskiva "bröd med kött på. Och naturligtvis skulle också brännvin serveras. Ingen räknade hur mycket brännvin som konsumerades, men i vanliga fall var det ändå ingen som bar sig dumt åt, dels emedan det ansågs för en skamm, dels också emedan förmansdrängen vid gillet början gjorde en överenskommelse med alla de andra vid gillet, att om någon betedde sig oskickligt eller ville ställa till slagsmål, så

sid 9

sid 11

skulle allihop hjälps åt med att ställa till rätta igen.

Innan gillesdeltagarna på morgonen efter första dagens gille skildes åt, bjöd förmansdrängen pigorna vara välkomna igen nästa dag på eftermiddagen för att fortsätta gillet. Då skulle alltså inga särskilda bjudningsceremonier förekomma.

Andra gillesdagen skulle drängarna liksom första dagen komma lite tidigare än pigorna, ty de skulle då av gården trakteras med middagsmat. Pigorna skulle ej komma förrän vid "medat-tanstid" (merafton). Då blevo även de trakterade och sedan fortgick gillet liksom första dagen med mat och dans.

Om själva majsjungandet kan tilläggas att man också ibland, dock ej på andra ställen än där det fanns en piga i gården, sjöng ett tillägg till den egentliga majvisan som kallades "pievisan" (pigvisan):

1. God afton piga, om du hemma äst.

Maj är välkommen.

I afton har du en sommargäst,

Allt så vitt som världen är,

springa de rosor i blommor.

2. Så sätta vi maj uti plans säng, Maj är

Du akte dig väll för naboens dräng! Allt så vitt.

3, Ett annat år vi kommer igen, Maj

Så står där en vagga vid plans säng! Allt.....

sid 11

sid 12

ACC. N:R M. 399

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4. Maria lete (letade) bag kyrkedörr,
Hon ämnade sig till stranden att gå.

5. Där mötte hom en gammal man,
Halleluja, så hette han.

sid 12

6. Halleluja, du gamle man,
Har du inte sett Jrsum att skina i land?

7. Jo, jag både hörde'n och så'n
I Juda land, där mände han gå.

8. Maria lette i skrinet.
Ibland det vita linet.

(Pevlinga=
små gossar)

9. Maria lette i stolen,
Där pevlinga gå i skolen(skolan).

10. Maria lette bak altaret,
Där prästen läser psaltaret.

11. Maria lette bak predikstol,
Där prästen står och läser Guds ord.

12. Jag såg hans händer vita,
De voro beslagna med spikar.

13. Jag såg hans fötter fagra,
De voro beslagna med naglar.

sid 13

14. Aldrig såg jag ett mindre barn, -- Maj är välk.
Som sprang så långt ur moderns barm.
Allt så vitt som världen är,
springa de rosor i blommor.

sid 13.

Som ett avsked därefter sjöngos ytterligare följande två
verser med samma refräng som pievisan:

Så sätta vi maj uti ert tak,
Maj är välkommen.
Ni ligger och sover till ljusan dag,
Sommaren är så ljuvlig för ungdomen.
God natt, nu går vi av Er går,
Maj är välkommen.
Så släppa vi lommen till Era får,
Allt så vitt som världen är,
springa de rosor i blommor.

Möjligt och troligt är emellertid att dessa tvenne sista verser höra till den egentliga majvisan, och att den s.k. "pievisan" innehållit endast de ovanstående fjorton verserna.

(Upptecknat den 2 januari 1923 av Ola Ryberg efter muntligt berättande av f.d.lantbrukarne Per Jönsson och Anders Jönsson i Tomelilla. Ovan omtalade härrör från trakten av Ystad)

sid 14